
Bursele de studiu acordate de *Fondurile năsăudene* între anii 1861-1948

Cornelia VLAȘIN

Cuvinte cheie: învățământ, fonduri, burse, elite intelectuale, Năsăud.

Keywords: education, funds, scholarships, intellectual elite, Nasaud.

Creșterea din valorificarea anumitor venituri ale grănicerilor, *Fondurile năsăudene* au contribuit la progresul cultural, economic, administrativ și edilitar al zonei. Acest rol s-a accentuat după desființarea Regimentului în anul 1851, și s-a păstrat până în anul 1958, când au fost desființate abuziv.

Problema școlilor naționale de toate gradele și susținerea învățământului a preocupat mult elita românească formată în primul rând din intelectuali: preoți, învățători, profesori, funcționari, clerici și numai în foarte mică măsură dintr-o pătură burgheză. Aceștia au fost conștienți că luminarea poporului cu ajutorul școlii va duce la o îmbunătățire a situației economice, sociale și mai ales politice a românilor, de aceea acest ideal a rămas unul din cele mai importante ale cărturarilor români.

Fondurile năsăudene au ocupat un rol important în această mișcare prin sprijinul material oferit tinerilor și instituțiilor școlare. În multe privințe, în zona năsăudeană, situația era deosebită de ansamblul Transilvaniei, deoarece aici baza materială era pusă cu decenii în urmă prin instituțiile create de statutul austriac. Pentru zona năsăudeană, efectele au fost mai vizibile după 1861, când fondurile au revenit, treptat, proprietarilor de drept. Fondurilor năsăudene le datorăm nu numai susținerea bănească a școlilor, ci și acordarea de burse și ajutoare unui număr însemnat de tineri, descendenți de grăniceri, în fapt aceste două direcții au fost menținute pe întreaga perioadă de funcționare a fondurilor¹.

Susținerea instituțiilor școlare (a celor cinci școli triviale din localitățile: Zagra, Telciu, Sângeorz, Prund și Monor, a Școlii Normale de Băieți și Fete, dar și a Gimnaziului din Năsăud) au reprezentat până în 1918, în medie peste 1/3 din cheltuielile anuale ale Fondului școlar, uneori ajungând la jumătate. Pondere covârșitoare în cadrul cheltuielilor școlare o dețineau salariile și pensiile personalului didactic și auxiliar.

A doua dimensiune s-a concretizat în acordarea de burse și ajutoare tinerilor descendenți de grăniceri care a dus la apariția unor noi categorii socio-profesionale și la consolidarea elitei intelectuale românești, cu răsfârțuri pozitive în mediul de cultură năsăudean. Alături de militari, de preoți și învățători formați în timpul regimentului, după 1861 a crescut considerabil numărul juriștilor, profesorilor, medicilor, farmaciștilor, ingineri, agronomilor și înalților funcționari români, lor li se adaugă absolvenții școlilor medii².

Dacă până în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea se constată un aflux al tinerilor năsăudeni spre facultățile de filozofie, această opțiune pornind în primul rând de la necesitățile practice, legate de încadrarea liceului, din prima parte a jumătății a secolului al XX-lea avem o diversificare a opțiunilor studenților³.

1 Dl. Lazăr Ureche îl situează pe locul al III-lea, după Fundația Emanoil Gojdu și în imediata apropiere a fundațiilor blăje-ne, administrate de către Consistoriul mitropolitan (Lazăr Ureche, *Fondurile grănicerești năsăudene (1851-1918)*, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2001, p. 139).

2 *Ibidem*, p. 135.

3 *Ibidem*.